

Н.С. Вергунова

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова,
Україна

ТЕРМІНОЛОГІЧНІ КОНОТАЦІЇ ВІЗІОНЕРСЬКОЇ АРХІТЕКТУРИ. УТОПІЧНІСТЬ, ФАНТАСТИЧНІСТЬ ТА ФУТУРИСТИЧНІСТЬ

У статті розглянуто термінологічні тлумачення поняття «Візіонерська архітектура», що в залежності від джерела набуває плюралізму позначень. Ці термінологічні конотації, а саме утопічність, фантастичність та футуристичність, було розглянуто у взаємозв'язку з візіонерською архітектурою, для поглибленого розкриття її термінологічного значення та подальшого використання в професійній сфері.

Ключові слова: візіонерська архітектура, утопічність, фантастичність, футуристичність, термінологія, архітектура.

Постановка проблеми

Наукова література, що так чи інакше містить суб'єктивні погляди і висновки дослідників, пропонує різноманітність термінологічних визначень в історії і теорії архітектури. Одним з таких понять є «Візіонерська архітектура», що в залежності від джерела набуває плюралізму позначень і призводить до непорозумінь в термінологічному тлумаченні.

Словники, глосарії, дослідження, що окреслюють концептуальне визначення термінологічної дефініції «Візіонерська архітектура» демонструють розбіжність у поданні інформації, тому поняття утопічної, фантастичної та футуристичної архітектури часто розглядаються як синонімічні до неї, хоча і не являються єдиними прикладами. Систематизація цих термінологічних конотацій, виявлення їх значення в контексті візіонерської архітектури сприятиме мінімізації плутанини у професійному спілкуванні архітектурної спільноти, і під час опанування професії архітектора.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Тончі Черіна (Tonči Čerina) та Тихомир Юкич (Tihomir Jukić) виявили неоднозначність термінологічних атрибутів в історії світової архітектури другої половини XX століття [1]; етапи трансформації архітектурних напрямів з 1960-х років до початку XXI століття представлено в книзі Тала Камінера (Tahl Kaminer) [2]; в дослідженнях Крістіана Вернера Томсена (Christian Werner Thomsen) [3] та Ніла Спіллера (Neil Spiller) [4]

зазначено основні віхи в історії візіонерської архітектури, задовго до появи цього усталеного терміну; поширеності ідеї утопії в архітектурі

присвячені роботи Райнгольда Мартіна (Reinhold Martin) [5] та Натаніеля Коулмана (Nathaniel Coleman) [6]; прояви фантастичної архітектури розкрито в дослідженнях Міхаеля Шуйта (Michael Schuyt) та Юста Елферса (Joost Elfers) [7], а також Діка Хігінса (Dick Higgins) і Вольфа Востелла (Wolf Vostell) [8]; Рейнер Бенхем (Reyner Banham) присвятив свою наукову діяльність футуризму [9].

Результатом проведення в Італії в 2019 році спеціалізованої конференції «Advances in Utopian Studies and Sacred Architecture» стала збірка досліджень, що розкриває міждисциплінарну сферу взаємовідносин між архітектурою та утопією [10]; утопічне бачення сучасних урбаністичних сценаріїв представлено в роботі «Transgressive Design Strategies for Utopian Cities» Бертуга Озарисоя (Bertug Ozarisoy) та Хасима Алтана (Hasim Altan) [11].

Окремий сегмент складають тематичні словники, енциклопедії і глосарії, що розкривають термінологічні тлумачення окреслених понять візіонерської, утопічної, фантастичної та футуристичної архітектури [12; 13; 14; 15].

Мета дослідження

Полягає у розгляді та систематизації даних щодо поняття «Візіонерська архітектура» та її термінологічних конотацій, окреслених концепціями утопічності, фантастичності та футуристичності як найбільш розповсюдженими; визначенні їх взаємозв'язку для збагачення і більш поглибленого розкриття професійної архітектурної термінології. Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

– розглянути дослідження, що окреслюють термінологічний аспект візіонерської архітектури та інших концептів (утопічність, фантастичність та

футуристичність);

– систематизувати розглянуті дані та виявити їх взаємозв'язок для поглибленого розкриття термінологічного значення візіонерської архітектури.

Виклад основного матеріалу

Прояв майстерності архітектора буває різноманітним, хтось за своє життя втілює безліч проєктів: від виразних будівель і споруд, що з часом набувають статусу пам'яток архітектури, до архітектурних ансамблів, що стають візитівками міст та країн по всьому світі. Проте є і інша сторона архітектурної майстерності, коли основний масив спадщини проєктанту залишається в нереалізованому вигляді в якості графічних творів, але містить таке глибоке внутрішнє наповнення та забезпечує теоретичним підґрунтям наступні покоління архітекторів, що хоч і опосередковано, закладає нове трактування проєктного процесу. Нереалізованість цих архітектурних творів зазвичай обумовлена технічною нездійсненністю на момент розроблення або соціально-економічним несприйняттям, коли суспільство не розуміє доцільності у реалізації подібних проєктів.

Тому і прийнято відрізнити архітектуру від її візіонерського (від англ. «Vision» – «бачення») Alter ego – моделі ідеального міста, науково-фантастичної проєкції або міської утопії, тобто того, що «складається з уявних, можливих або неможливих структур; отже, у фізичному плані “візіонерська архітектура” зазвичай набуває форми колажів, малюнків і моделей, що демонструють ідеалістичні чи непрактичні якості» [12, с.351]. Ніл Спіллер в книзі «Visionary Architecture Blueprints of the Modern Imagination» (2008), зазначає: «Існує довга і благородна традиція візіонерської архітектури; вона часто є незбудованою, а іноді й такою, що не може бути збудованою. Вона може мати форму полемічних рисунків, моделей (реальних чи віртуальних) або текстів про будівлі чи цілі міста» [4, с.5].

Виходячи з наведеного вище розрізнення архітектури, те, що реально побудовано, не може бути візіонерським, проте це твердження вважається застарілим [3, с.7; 16]. Ще в 1960 році Артур Дрекслер (Arthur Drexler), директор департаменту архітектури та дизайну в Музеї сучасного мистецтва в Нью-Йорці (Museum of Modern Art, MoMA) та організатор першої виставки «Visionary architecture», що і сприяло введенню в професійне середовище саме цієї термінології, зазначав: «Сьогодні майже будь-який концепт, який архітектор представляє, можна втілити в життя за допомогою сучасних технічних рішень. Соціальне

використання, що включає економіку, визначає, що є візіонерським, а що ні» [16].

Незважаючи на те, що усталена назва візіонерської архітектури сформувалася лише у другій половині XX століття, її проєктна база має значно глибшу історію, адже деміургічне прагнення переробити навколишній світ відповідно до своїх ідей характерне для архітекторів всіх часів, коли у їх діяльності «вільна гра уяви поєднується з прагненням до порядку і сенсу, спонтанність – з любов'ю до експериментів і наукових випробувань нових матеріалів, форм і функцій» [3, с.7]. Навіть міфічний родоначальник, Дедал, був далекоглядним архітектором, який не тільки побудував критський лабіринт, а й сконструював крила, що дали змогу йому та його синові Ікару врятуватися від пут земного життя [13, с.138]. Цей вчинок став програмою для його наступників.

Більше, ніж пів століття тому професор мистецтв Оклендського університету в Новій Зеландії (University of Auckland, New Zealand) Курт фон Майер (Kurt von Meier) зазначав: «Слово “візіонер” сьогодні може мати лякаючі конотації. Воно викликає в уяві стільки ж підступів і пробісків пекла, скільки й думок про Блаженні острови або Елізіум. Література нашого часу також несе відповідальність за це розчарування. Найчастіше “надувні візіонерські кулі” лопаються від усюдисущих утопій: схем ідеальних міст чи досконалих держав» [17].

Згідно Оксфордського словника архітектури (The Oxford Dictionary of Architecture, 2015) під візіонерською архітектурою розуміється: «Будь-яка уявна схема з фантастичними футуристичними структурами, яких у XX столітті було багато» [14, с.813]. В цьому і вищезазначених тлумаченнях проглядається плюралізм позначень («утопічний», «фантастичний», «футуристичний» та інші), з використанням у зв'язі з архітектурою, тому необхідно розібрати концептуальні детермінанти, що найчастіше ототожнюються з візіонерською архітектурою.

Одна з термінологічних конотацій візіонерської архітектури може бути визначена як *утопічність* з відповідними похідними: «Утопічна архітектура», «Утопічний проєкт» і так далі. Термін «Утопія» (з грец. οὐ (немає) + τόπος (місце), тобто «місце, якого неіснує») позначає «будь-яку недосяжну ідею, мрію, фантазію або прагнення подолати реальну дійсність і побудувати з окремих елементів нову, ідеально задуману реальність. Крім того, утопії відрізняються від нереалістичних зусиль (фантазій) логічним зв'язком між реальними явищами, причинами, умовами та константами» [1, с.172].

Утопії передбачають покращення умов життя,

які мають прийти на зміну теперішнім, тому їх проблематика вузько пов'язана не лише з майбутнім, але й впливає з теперішнього та минулого. Враховуючи їхній зв'язок з минулими подіями і місцями, а також теперішніми, і намагання відповісти на них, це набагато складніший процес, ніж традиційний погляд на утопію як на винайдення нових підходів [6, с.27]. Американський теоретик архітектури Райнгольд Мартін зазначає обширність терміну «утопічний» та говорить про обриси утопії, розглядаючи її як подію, яка історично повторюється як думка, а не як річ, місце чи навіть ідеал [5, с.80]. Іспанський архітектор Мігель Фіссак (Miguel Fissac) вважав архітектурну утопію джерелом творчості, але із застереженням, що архітектурна утопія повинна пройти автентичний ортогенез, як і будь-який проект, який буде реалізований завтра [18, с.14]. Таким чином, на його думку, утопічний проект – це проект, який не має наміру бути реалізованим [1, с.172].

Історія архітектури завжди супроводжувалась поетами, письменниками, філософами, адже «Мова, література і будівництво мають багато спільного: від базової структури або каркаса до найдрібніших будівельних блоків, від поєднання частин для формування великих цілих до готового проекту, включно з його орнаментом» [3, с.8], як відмічає професор Крістіан Вернер Томсен в книзі «Visionary architecture from Babylon to virtual reality» і додає, що ці майстри-будівельники мови вже давно виявляють схильність до створення у своїх творах архітектурних проектів. І хоча після Джорджа Орвелла (George Orwell), Олдоса Гакслі (Aldous Huxley) та деяких представників наукової фантастики «утопія» стала брудним словом, за більш ранніх часів цей термін мав дещо менш катастрофічний відтінок [17].

Безперечно, термін «Утопія» народився разом із романом, опублікованим у 1516 році англійським політичним діячем сером Томасом Мором (Sir Thomas More). Часто стверджується, що одним із поштовхів до створення тексту Мора послугувало нещодавнє вторгнення на американський континент і численні легенди, які поширювали про його території [19]. За прикладом англійського гуманіста ціла плеяда авторів розпочала писати трактати, у яких, зазвичай, описували подорож в ідеальне місце, де людям вдалося вдосконалити «колективне керування за допомогою розуму й етики» [20, с.2]. Сер Томас Мор придумав цей термін як назву своєї знаменитої книги, проте поняття ідеальної, хоча й «візіонерської» держави сходять принаймні до «Республіки» Платона [17], що вважається його центральною працею, а також має назву «Політея» (грец. Πολιτεία).

Напевно давньогрецький архітектор,

метеоролог і філософ Гіпподам (Hippodamus) теж проявив візіонерську прихильність, прокладаючи систему сітки для вулиць стародавнього Мілета, а тисячу років потому виходець цього ж городу Ісидор (Isidore) у співпраці з Анфемієм Тралльським (Anthemius of Thralles) спроектував провісну базиліку Святої Софії в Константинополі [17]. Саме до провісних (=візіонерських) схем античного світу, таких як схеми Платона і Гіпподама, – як теоретичних, так і реальних – звернулися провідці епохи Відродження.

У наступні століття концепція утопії збагатилася значеннями і полісемією, а у XIX столітті «Утопія» стала метою майбутнього, до якої прагнули багато анархістів [12, с.347]. Масштабність у прагненні архітекторів сформувати ідеальний простір для життєдіяльності людини призвела до створення безлічі майбутніх міст-веж, що часто отримували ярлик «утопічних», тобто «непрактичних», але деякі з них все ж були втілені в життя. Однак провал багатьох сучасних архітектурних проектів житлового будівництва в епоху після 1960 року змусив людей набагато скептичніше ставитися до здібностей архітекторів як соціальних інженерів, а їх утопічні плани нерідко сприймалися проявом манії величчя у бажанні «нав'язати свої ідеї пасивному і неосвіченому населенню» [12, с.347]. Ще один характерний для таких проектів нюанс передбачав наявність порожньої ділянки, що в більшості випадків було неможливо, оскільки нова архітектура зазвичай має співвідноситися з тим, що вже існує, – складною міською структурою. Тому деякі дослідники виводять цінність мрії про утопічну архітектуру в тому, що вона дає змогу архітекторам «ставити під сумнів наявні рішення та мислити ширше за наявні обмеження» [12, с.347]. Саме тому в багатьох джерелах епітети «утопічний» та «візіонерський» тобто «провидницький» стосовно архітектури використовуються як взаємозамінні.

Наступна термінологічна конотація фокусується на *фантастичності* і знаходить вираження в якості «фантастичної архітектури» – широкої категорії, що охоплює «будівлі та проекти, які відхиляються від норм архітектури, будучи надзвичайно винахідливими, ексцентричними або фантастичними» [12, с.134], наприклад, всесвітньо відомий Храм Святого Сімейства (Sagrada Familia) Антоніо Гауді (Antonio Gaudi), будівництво якого почалось ще в 1882 році та триватиме як мінімум до 2026 року [21]; «безумства дивовижного роду або ірраціональні споруди, що не піддаються логіці чи міркуванням користі» [22, с.274], наприклад, Башти Воттс (Watts Towers) в Лос-Анджелесі, створені Саймоном Родіа (Simon Rodia) [23].

Дослідження, присвячені фантастичній

архітектурі [7; 8], вносять корективи в часткове уявлення про сучасну архітектуру як про логічний і функціональний розвиток, посиляючись на експресіоністські проекти таких архітекторів, як Бруно Таут (Bruno Taut), Герман Фінстерлін (Hermann Finsterlin) і Пауль Шеєрбарт (Paul Scheerbart). Прикметник «фантастичний» також застосовували до проектів футуристичних, високотехнологічних мегаструктур. Технологічний прогрес часто призводить до того, що проекти, які здаються фантастичними, коли вони тільки пропонуються, стають повсякденною реальністю протягом декількох років [12, с.134].

Поряд з фантастичністю в контексті візіонерської архітектури проявляється і *футуристичність*, як ще одна термінологічна конотація. Англійський історик архітектури Рейнер Бенхем зазначав, що футуристи «бачили, як ніхто інший, за межами науки і техніки, що механізована культура може зробити для своїх мешканців». У цьому вони були «справжнім голосом почуттів двадцятого століття», а отже, провідником технологічних поглядів у Другій машинній епосі, коли «машини можуть бути джерелом особистої реалізації та задоволення» [9, с.132]. Аналізуючи в своїх дослідженнях ескізи італійського архітектора-футуриста Антоніо Сант-Еліа (Antonio Sant'Elia) Р. Бенхем припустив, що той мав сучасну актуальність для міського планування, оскільки «весь його проект ґрунтувався на визнанні того факту, що в механізованому місті людина повинна циркулювати або загинути», він ніби «передбачив технологічні міста п'ятдесятих років» [24, с.301]. «Футуризм, таким чином, є не лише частиною ідеології сучасної архітектури, але й частиною нашого задоволення від використання та спостереження за сучасною міською сценою», отже за словами Р. Бенхема «дух футуризму, схоже, залишився з нами назавжди, поки ми залишаємося технологічною цивілізацією» [25, с.135].

Слід відзначити, що у багатьох виданнях зазвичай відсутнє розкриття безпосередньо терміну «футуристична архітектура», вона скоріше проявляється у проєктній діяльності певних архітектурних груп [14, с.37; 12, с.34]; у дослідницькій роботі теоретиків і практиків архітектури [14, с.59; 12, с.94; 25, с.135; 15, с.501]; виступає як синонім до фантастичної архітектури [12, с.134; 22, с.274] або як складова візіонерської архітектури [14, с.813].

Висновки

У науковій статті наведені та розглянуті певні термінологічні конотації поняття «Візіонерська архітектура»: утопічність, фантастичність та

футуристичність. Аналіз цих термінологічних відхилень в різних друкованих та електронних джерелах дозволив виявити схожість, а іноді і синонімічність у трактуванні безпосередньо з візіонерською архітектурою. Виявлені термінологічні конотації свідчать про те що, «Візіонерська архітектура» охоплює надзвичайно широкий спектр соціальних питань, плюралізм її атрибутів, що часто перетинаються за значенням.

Трактування поняття «Візіонерська архітектура» хоч і було введено у професійну архітектурну термінологію лише у другій половині ХХ століття, її сутність охоплює історію архітектури з давнини. Архітектурні візії завжди були рушієм у пошуку нових проєктних підходів, і навіть залишаючись в нереалізованій формі – на папері чи іншому носії, мали значний вплив та підживлювали деміургічне прагнення проєктантів.

Утопічність, фантастичність та футуристичність означені як термінологічні конотації, тобто як супутні значення візіонерської архітектури, і з кожним з них є певний взаємозв'язок. Утопічність найбільш наближена до візіонерської архітектури зі своєю метою досягнути неосяжне і подолати реальне в пошуках ідеально задуманого, що корелюється з провідницьким прагненням представників візіонерської архітектури, які дуже часто підкріплювали створені візії відповідним теоретичним і логічним підґрунтям. Взаємозв'язок фантастичного з поняттям візіонерської архітектури знаходить відображення у ідейному натхненні та сміливості проєктних пошуків, що на перший погляд здаються занадто ексцентричними, але згодом можуть виявитися новою реальністю. Як і всі сміливі та нездійсненні ідеї сьогодення можуть бути реалізовані в майбутньому, тому футуристичність особливо тотожна з фантастичністю і також пов'язана з візіонерським архітектурним надбанням.

Доцільність використання саме терміну «Візіонерська архітектура» обумовлено його комплексністю змістовного розкриття, адже «Visionary» з англійської означає «той, що бачить» а «Vision» – «бачення». Це може бути як бачення проєктів міст, що забезпечують ідеальний життєвий простір для своїх мешканців (утопічна архітектура), так і бачення фантастичних мегаструктур майбутнього (фантастична та футуристична архітектура). Всі ці термінологічні конотації супроводжують візіонерську галузь архітектури, розкривають різні її прояви та збагачують проєктну спадщину.

Отримані результати мають теоретичне значення і можуть бути використані для поглибленого розкриття і збагачення професійної

архітектурної термінології.

Подальші дослідження плануються направити на розгляд, аналіз та систематизацію інших термінологічних конотацій візіонерської архітектури, характерних другій половині XX століття.

References

1. Čerina, T., Jukic, T., & Cvitanović, M. (2022). Conceptual Definition of the Term Experimental Architecture: Ambiguity of Terminological Attributions. *Prostor*, 30, 168-177.
2. Kaminer, T. (2011). *Architecture, Crisis and Resuscitation*. Abingdon-on-Thames : Routledge, 216.
3. Thomsen, C. (1997). *Visionary architecture from Babylon to Virtual reality*. Munich : Prestel, 192.
4. Spiller, N. (2008). *Visionary Architecture Blueprints of the Modern Imagination*. London : Thames and Hudson, 271.
5. Singh, I.R. (2013). Utopia: An Interview with Reinhold Martin. *Journal of Architectural Education*, 67(1), 77-84.
6. Coleman, N. (2005). *Utopias and architecture*. Abingdon-on-Thames : Routledge, 352.
7. Schuyt, M., & Elfers, J. (1980). *Fantastic Architecture: Personal and Eccentric Visions*. New York : Abrams, 247.
8. Vostell, W., & Higgins, D. (1969). *Fantastic Architecture*. Lengerich : Kleins Druck- und Verlagsanstalt, 194.
9. Banham, R. (1960). *Theory and Design in the First Machine Age*. London : The architectural Press, 338.
10. Gambardella, C., Cennamo, C., Germanà, M.L., Shahidan, M.F., & Bougdah, H. (2019). *Advances in Utopian Studies and Sacred Architecture*. Cham : Springer, 368.
11. Ozariso, B., & Altan, H. (2023). *Transgressive Design Strategies for Utopian Cities*. Abingdon-on-Thames : Routledge, 268.
12. Walker, J. (1992). *Glossary of Art, Architecture & Design Since 1945*. London : Facet Publishing, 424.
13. Coulter, C.R., & Turner, P. (2020). *Encyclopedia of Ancient Deities*. Jefferson : McFarland, 605.
14. Curl, J.S., & Wilson, S. (2015). *The Oxford Dictionary of Architecture*. Oxford : Oxford University Press, 896.
15. Pevsner, N., Fleming, J., & Honour, H. (1966). *Lexikon der Weltarchitektur 2.L-Z*. Hamburg : Rowohlt Verlag, 642.
16. Visionary Architecture exhibition. *Official website «Museum of Modern Art»*. Retrieved from https://www.moma.org/momaorg/shared/pdfs/docs/press_archives/2734/releases/MOMA_1960_0132_108.pdf
17. Visionary Architecture. *Official website «Kurt von Meier»*. Retrieved from <https://www.kurtvonmeier.com/visionary-architecture>
18. Fissac, M.J. (1975). Arhitektonska utopija kao izvor stvaralaštva. *Čovjek i prostor*, 22.
19. Balasopoulous, A. (2004). Unworldly Worldliness: America and the Trajectories of Utopian Expansionism. *Utopian Studies*, 15(2), 3-35.
20. Blanco, J.R. (2016). Utopia. Introduction. *Revista de Estudios Globales y Arte Contemporáneo*, 4(1), 1-17.
21. Sagrada Familia completion date pushed back due to coronavirus. *Official website «Building Design+Construction»*. Retrieved from <https://www.bdcnetwork.com/home/news/55163668/sagrada-familia-completion-date-pushed-back-due-to-coronavirus>
22. Curl, J.S. (2006). *A Dictionary of Architecture and Landscape Architecture*. Oxford : Oxford University Press, 912.
23. Watts Towers. *Official website «Watts Towers Arts Center»*. Retrieved from https://www.wattstowers.us/simon_rodia.htm
24. Banham, R. (1955). Sant'Elia. *Architectural Review*, 117(5), 295-302.
25. Banham, R. (1957). Futurism and modern architecture. *The Journal of the Royal Institute of British Architects*, 64(2), 129-138.

Рецензент: д-р архіт, проф., Марія Блінова, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова, Україна

Автор: ВЕРГУНОВА Наталія Сергіївна
кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри дизайну та 3D-моделювання, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова.
E-mail – natalia.vergunova@kname.edu.ua
ID ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8470-7956>

TERMINOLOGICAL CONNOTATIONS OF VISIONARY ARCHITECTURE. UTOPIAN, FANTASTIC AND FUTURISTIC.

Vergunova N.

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Ukraine

Dictionaries, glossaries, and studies that outline the conceptual definition of the term «Visionary Architecture» demonstrate a discrepancy in the information provided, so the concepts of utopian, fantastic, and futuristic architecture are often considered synonymous with it.

The aim of research is to identify and systematize data on the concept of «Visionary Architecture» and its terminological connotations, outlined by the concepts of utopianism, fantasy and futurism as the most common; to determine their interconnection for enrichment and deeper disclosure of professional architectural terminology.

The scientific paper explores utopianism, fantasy, and futurism as terminological connotations – accompanying meanings – of visionary architecture, highlighting the unique relationships between them. Utopianism is most closely aligned with visionary architecture due to its pursuit of grasping the vast and transcending reality in search of an idealized conception. This aligns with the aspirations of visionary architects, who often supported their bold ideas with solid theoretical and logical foundations. The connection between fantasy and visionary architecture lies in the ideological inspiration and daring design explorations, which may initially

appear eccentric but have the potential to become a future reality. Futurism, closely tied to fantasy, reflects the unrealized ideas of the present that might materialize in the future, making it intrinsically linked to the legacy of visionary architecture. Architectural visions have always driven the pursuit of innovative design approaches. Even when they remain unrealized, existing only on paper or other media, they have a profound impact, inspiring and energizing the creative spirit of architects and designers.

Architectural visions have always driven the pursuit of innovative design approaches. Even when they remain unrealized, existing only on paper or other media, they have a profound impact, inspiring and energizing the creative spirit of designers. The term «Visionary Architecture» is reasonable due to the depth of its interpretive meaning. The word «visionary» refers to «one who sees», while «vision» signifies «sight» or «imagination». This term encompasses both the conceptualization of ideal city projects aimed at creating perfect living environments (utopian architecture) and the imagination of extraordinary megastructures of the future (fantastic and futuristic architecture). These diverse connotations enrich the realm of visionary architecture, highlighting its multifaceted nature and contributing to its rich project heritage.

Keywords: visionary architecture, utopianism, fantasy, futurism, terminology, architecture.